

A Kúria a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Nagy András ügyvéd által képviselt K&H Bank Zrt. felperesnek a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Barborják Zoltán ügyvéd által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéken 27.G.40.112/2015. szám alatt megindított és a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.252/2015/5. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélettel szemben a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 300.000 (háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A pénzügyi intézmény felperes olyan, az egyoldalú szerződésmódosítás jogát is tartalmazó általános szerződési feltételeket, üzletszabályzatokat alkalmazott a fogyasztókkal kötött forintalapú, illetve devizaalapúnak nem minősülő deviza hitel, kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződéseiben, amelyek lehetővé tették a szerződésekben szereplő kamatok, díjak és költségek egyoldalú módosítását.

A felperes keresetében kérte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Törvény) 6. §-a, valamint 11. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján annak a megállapítását, hogy az általa megjelölt időszakban hatályos és a keresetlevélben tételesen felsorolt - az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó - szerződéses kikötések tisztességesek és így érvényesek. Kérte, hogy a bíróság a per tárgyalásának a felfüggesztése mellett kezdeményezze a Törvény általa hivatkozott rendelkezéseinek az alaptörvény-ellenessége folytán az alkotmánybírósági eljárás, a nemzetközi szerződésekbe való ütközése folytán pedig az Európai Unió bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás megindítását.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Álláspontja szerint nem volt szükséges a Pp. 155/B. §-a alapján az alkotmánybírósági eljárás és a Pp. 155/A. §-a alapján az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése és az eljárás felfüggesztése. Az ítélet indokolása szerint a felperes nem bizonyította, hogy az általa alkalmazott általános szerződési feltételek megfeleltek volna a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételeknek, ezért nem tudta a tisztességtelenség vélelmét megdönteni.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolásában a másodfokú bíróság megállapította, hogy az Alkotmánybíróság által már meghozott határozatok alapján a továbbiakban nem volt lehetőség a Törvény alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kifogások vizsgálatára. Az uniós jogra való tekintettel sem találta mellőzhetőnek a Törvény rendelkezéseinek az alkalmazását, ezért a Törvény hatálya alá eső kikötések tekintetében egyetértett azzal, hogy a felperes nem tudta megdönteni a tisztességtelenség törvényi vélelmét.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte, hogy a Kúria annak hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és adjon helyt a keresetének.

A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint a felperest megillette az egyoldalú szerződésmódosítás joga és a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény (Vélemény) elfogadásáig nem is volt olyan per, ahol a felperes által megállapított feltételek tisztességtelenségét állapították volna meg. A Vélemény, a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (PJE) és a Törvény azonban olyan értelmezést adott a szimmetria és az átláthatóság elvének, amely mellett kizárt, hogy a felperes által alkalmazott kikötések tisztességesek legyenek. Ez a körülmény már önmagában igazolja a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegét, mert ellehetetlenítette az egyoldalú szerződésmódosítás jogszabály által biztosított jogának a gyakorlását. Utal mindez arra is, hogy az eljáró bíróságok szerint maga az egyoldalú szerződésmódosítás is fogalmilag tisztességtelen. Kérte ezért, hogy a Kúria az uniós jogba ütköző volta miatt tegye félre a Törvény rendelkezéseit és az uniós jog alapján hozza meg az ügyben a határozatát.

A felperes álláspontja szerint a Törvény a notifikációs kötelezettség megsértése folytán sem alkalmazható. Az általános szabályok alapján viszont a pert meg kellett volna szüntetni, hiszen az alperes nem rendelkezett jogképességgel, a felperes vele szemben jogot nem érvényesíthet és így nincs perbeli legitimációja

sem (Pp. 3. § (1) bekezdés). A felperesnek nincs olyan joga az alperessel szemben, amelynek a megóvása miatt a megállapítás szükséges lenne és olyan vélelem megdöntését kívánja elérni, amely a törvény félretétele esetén nem is létezik (Pp. 123. §).

Kifejtette, hogy a Törvény sérti az Európai Unió jogát, ezért is indítványozta az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. A 93/13. EGK Irányelv (Irányelv) 8a. cikkében foglaltak megsértése a tagállami szabály alkalmazhatatlanságát vonja maga után. Az ilyen tartalmú eljárásra azóta sem került sor, ezért ezt a rendelkezést az Európai Unió Bírósága nem értelmezte. Az értelmezésre a Kúria nem jogosult, így csak abban az esetben nem lenne köteles az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, ha aggálytalanul megállapítható lenne, hogy a kötelezettség megsértése a Törvény alkalmazhatóságát nem érinti, vagy az, hogy a Törvény rendelkezései nem alkalmazhatóak. A Kúria kötelessége tehát az ügyben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Az Irányelv előírja a tisztességtelenség eseti vizsgálatát (4. cikk (1) bekezdés), míg a Törvény ezzel ellentétes módon kizárja azt, hogy az adott tényállás körülményeinek a vizsgálata alapján dönthessen a bíróság a feltételek tisztességtelenségéről. Felülírta tehát a Törvény az eljárási szabályokat, megváltoztatta az eljárás alapvető jellegét és a szabályozási logikát. A Törvény megváltoztatta ezen túlmenően a Ptk. elévülési szabályait is, ezért sérti a letelepedés szabadságának és a tőke szabad áramlásának az elvét, valamint a tulajdonhoz való jogot. Sérti ezeket az elveket minden olyan nemzeti intézkedés, ami alkalmas arra, hogy megzavarja, vagy kevésbé vonzóvá tegye a letelepedés vagy a tőkebefektetés közösségi jog által biztosított szabad gyakorlását. A Törvény nem felel meg a közérdek védelméből eredő követelményeknek sem és túllép a szabályozási cél eléréséhez szükséges mértéken, ami az uniós joggal összhangban is elérhető lett volna. Olyan anyagi jogi és eljárásjogi szabályokat határozott meg, amelyek a jogviszonyok létrejöttének az időpontjában nem léteztek. A felperes anyagi helyzete azért is terhesebbé vált, mert a Törvény rendelkezése alapján a már elévült követelések újra érvényesíthetővé válnak vele szemben. Sérti a Törvény ezért a Charta 17. cikkében biztosított tulajdonhoz való jogot és a jogos várakozás elvét is. A tisztességtelen feltételekből eredő követelések semmissek ugyan és azokat a felperes nem lett volna jogosult érvényesíteni, de az elévülés a jogviszonyban alapvető változásokat eredményezett. A fogyasztó a kikötés tisztességtelenségére ugyanis határidő nélkül hivatkozhat, de a már elévült követeléseket ettől függetlenül nem követelhetné újra. Az elévült követelések alkotmányos védelemben részesülnek függetlenül attól, hogy a követelés megszerzésére milyen módon került sor.

A Törvény sérti a tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony

jogorvoslathoz való jogot, mert a rendkívüli eljárási szabályok, a bizonyítási teher felperesre történt telepítése csak formálisan biztosították a bírósághoz fordulás jogát. A felperes az ügyének a megfelelő előadására ilyen feltételek mellett nem volt képes. A Törvény 4. §-a, 6. §-a, valamint 7-15. §-ai ezért az uniós jogba ütköznek, az uniós jogszabályok így közvetlen hatállyal bírnak az ügyben és elsőbbséget élveznek a Törvénnyel szemben, a bíróságoknak tehát azokat kell alkalmazniuk.

Kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság nem általában vizsgálta a fogyasztóvédelem és az emberi méltóság kérdését, hanem épp arra tekintettel hivatkozott ezekre az elvekre, mert a devizaalapú szerződéseknek voltak súlyos és elhúzódó társadalmi, gazdasági következményei. Megállapítható tehát, hogy az Alkotmánybíróság határozatai nem vonatkoztak a jelen per tárgyát képező jogviszonyokra, azaz nem végezte el az Alkotmánybíróság annak a mérlegelését, hogy a devizaalapú kölcsönszerződések körében érvényesülő szempontok a jelen per tárgyát képező jogviszonyok esetén is indokolják-e az alapjogi korlátozást. Fenntartotta ezért azt, hogy az indítványa nem okafogott és a Kúria köteles az ügyben az Alkotmánybírósághoz fordulni.

A jogerős ítélet tévesen és megalapozatlanul értelmezte a szimmetria elvét, mert az ennek sérelmére irányuló vélelem megdönthető akkor, ha a szerződési feltétel nem zárta ki, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerülhessen. A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (régii Hpt.) módosítása jogkövetkezményét is tévesen állapította meg a jogerős ítélet, mert a rendelkezések akkor is kötelezték a pénzügyi szolgáltatót, ha az ügyféllel kötött szerződése nem került módosításra.

Az átláthatóság elve tekintetében az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata világos és egyértelmű követelményeket támasztott. Ezek szerint a fogyasztónak a szerződéskötést megelőzően rendelkezésére kell állnia azoknak a szerződési feltételeknek, amelyek alapján a szolgáltató egyoldalúan jogosult a szerződés módosítására. Ebből következően nyilvánvalóan nem átlátható az a szerződés, amely alapján a szolgáltató olyan módon jogosult az egyoldalú szerződésmódosításra, hogy erről a jogról a szerződés nem rendelkezik. Az elv tehát - a jogerős ítéletben foglalt értelmezéssel szemben - nem követeli meg azt, hogy a változás összege, nagyságrendje előre felmérhető legyen, illetve a szerződés rögzítse azt a képletet, vagy módszertant, amely alapján a változtatás pontos összegét meg fogja határozni (Utalt ebben a körben az Invitel, a RWE és a Kásler ügyekre.).

A felperes álláspontja szerint megfelelt az átláthatóság

követelményének a kikötés akkor, ha az tartalmazta, hogy a hitelező meghatározott szerződési feltételek szempontjából releváns körülmények megváltozása esetén jogosult, az indokolt mértékben, a szerződési feltételek módosítására. Az ilyen kikötés egyértelmű és világos a fogyasztó számára is és eléri azt a célt, hogy a megvalósult módosítás jogszerűsége is ellenőrizhető legyen.

2012. év előtt a bírói gyakorlat az átláthatóság elvével még érdemben nem foglalkozott, ezt követően viszont annak téves, az Európai Unió Bíróságának a gyakorlatával nem összhangban álló értelmezések születtek. A perbeli kikötések azonban megfeleltek a régi Hpt. 2010. január 1-től alkalmazandó módosításában és a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendeletben (Kormányrendelet) rögzítetteknek, valamint az átláthatóság elvének az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatával összhangban álló értelmezésével. Az ezzel ellentétes döntés meghozatala esetében a bíróság azt állapítaná meg, hogy a jogszabály által biztosított egyoldalú szerződésmódosítás joga a régi Hpt. rendelkezése ellenére sem illette meg a felperest. Az azóta bekövetkező jogszabályváltozások, így a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény rendelkezései sem határoznak meg ennél szigorúbb követelményeket. A fogyasztó számára mindezek alapján előre látható volt az egyoldalú szerződésmódosítás mechanizmusa és fennállt az ellenőrzési joga is, más követelmény pedig a jogainak védelme érdekében már nem volt támasztható és az nem is lenne szükséges.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és a felperes perköltségben történő marasztalásra irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A jogerős ítélet az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetéseket vont le, jogszabálysértés nem történt.

I. Az Alkotmánybíróság eljárása

Az Alkotmánybíróság részletesen vizsgált és érdemben elbírált azonos tartalmú, a Törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló kezdeményezéseket. A 34/2014. (XI.14.) AB határozatban és a 2/2015. (II. 2.) AB határozatban elutasította a Törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Megállapította, hogy nem sérti a Törvény a jogbiztonság elvét, a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmát, a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot, de nem sérült a normavilágosság elve és a bírói függetlenség sem. A Törvény rendelkezései alapján a

feleknek érdemi és valós lehetőségük volt megfelelő hatékonysággal előadni az ügyüket és a bíróságoknak is lehetőségük volt az eléjük vitt tény és jogkérdések érdemi vizsgálatára. Megállapította az Alkotmánybíróság azt is, hogy a Törvényben foglalt határidők a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából nem aggályosak és a Törvény rendelkezései nem sértették a fegyverek egyenlőségének a követelményét sem. (34/2014. (XI. 14.) AB határozat indokolás [172],[173],[145]-[174] és [175]-[180]) Az Alkotmánybíróság a határozatában kifejezetten utalt arra, hogy a Törvény hatálya nem csak a devizaalapú, hanem a forintalapú, illetve a deviza fogyasztói kölcsönszerződésekre is kiterjed (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás [44]). A Törvény azon rendelkezéseivel kapcsolatban, amelyek ebben az eljárásban is irányadóak és nem a Törvény 7. §-ában meghatározott polgári perhez kapcsolódó eljárási szabályokat határoznak meg, az Alkotmánybíróság nem tett olyan megállapításokat a határozataiban, amelyeknél jelentőséget tulajdonított volna a devizaalapú hitelezés által okozott társadalmi problémáknak. A Kúria mindezek alapján - a jogerős ítéletben kifejtett álláspontnak megfelelően - a továbbiakban tehát nem vizsgálhatta a Törvény esetleges alaptörvény-ellenességét és a keresetet a Törvény rendelkezéseinek az alkalmazásával kellett elbírálnia.

II. Az Európai Unió jogának értelmezése, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése

A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és az eljárás szempontjából releváns uniós rendelkezéseket az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy azok helyes alkalmazásával kapcsolatban a Kúriának nem merült fel ésszerű kétsége. A Kúriát ennek megfelelően nem terhelte kötelezettség arra, hogy előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen az Európai Unió Bíróságánál.

II/1. A notifikációs kötelezettség

A felperes álláspontja szerint a magyar bíróságok az uniós jog alapján kötelesek lettek volna megtagadni a Törvény alkalmazását, mert annak elfogadásával kapcsolatosan Magyarország elmulasztotta az Irányelv 8a. cikkében foglalt tájékoztatási kötelezettségét.

A Fogyasztói Irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ezen Irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak, vagy hatályban tarthatnak a szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Az Irányelv 8a. cikke előírja a tagállamoknak, hogy amennyiben a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogadnak el, akkor azokról, valamint azok minden későbbi változásáról tájékoztassák a bizottságot, többek között különösen akkor, ha az említett rendelkezések a tisztességtelennek

tekintendő szerződési feltételek felsorolását tartalmazzák. A bizottság a tájékoztatást továbbítja a többi tagállamnak és az Európai Parlamentnek és konzultációt folytat az érdekelt felekkel az említett tájékoztatás tekintetében.

Az Irányelv azonban nem ír elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget és a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban határidőt sem állapít meg, mint ahogyan a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának a jogkövetkezményeit sem szabályozza. Az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata szerint a hasonló tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó uniós előírások - ahol kizárólag a bizottság tájékoztatása a rendelkezés célja anélkül, hogy ebből rá bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és a tagállamra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárási jogi kötelezettség hárulna - csak a tagállamok és a bizottság kapcsolatát érintik. Magánfelek részére tehát mindez nem keletkeztet olyan alanyi jogokat, amelyek megsértése a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulhatna (380/87. sz. Enichem Base ügy, 19-24. pontok, C-235/95. sz. AGS Assedic Pas-de-Calais ügy, 32. pont). Mindezek alapján tehát a bizottság tájékoztatásának az elmaradására vonatkozó hivatkozás alapján a Törvény alkalmazása nem volt mellőzhető.

II/2/1. Az Irányelv 4. cikkének sérelme

Az Irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének a megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, azt amire vonatkozóan a szerződést megkötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennálló összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit, amennyiben a vizsgált szerződés attól függ. A Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében meghatározott elvek nem a bíróságok mérlegelési jogkörét korlátozzák, hanem a jogszabályi vélelem és ehhez kapcsolódóan a szükséges bizonyítás tartalmát határozták meg. A szerződéskötés körülményeinek a bizonyítási eljárás keretében történő feltárása azonban csak akkor indokolt és szükséges, hogy ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihathatnak. Nem a Törvény rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételek rendelkezéseinek a tisztességtelenségének, mint jogkérdésnek a jellegéből következik az, hogy ilyen esetekben a szerződéskötés körülményeinek a vizsgálata ténylegesen szükségtelen.

A Törvény nem zárta ki azonban egyetlen bizonyítási eszköz alkalmazását sem. A Törvényben szabályozott polgári perek azonban tények okirati bizonyításáról és az ehhez kapcsolódó jogkérdések megítéléséről szóltak. Az eljáró bíróságok szabadon mérlegelhették, hogy a perben milyen bizonyítási indítványoknak adnak helyt. Nem a

Törvény bizonyítást korlátozó rendelkezéseiből, hanem a perben vizsgált tény és jogkérdések természetéből adódott, hogy tanúbizonyítás, vagy szakértő igénybevétele lényegében szükségtelen volt, vagy csak kivételesen válhatott szükségessé. (Ugyanezt állapította meg az Alkotmánybíróság is a határozataiban: 34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolása [170., 173.], valamint a 2/2015. (II.02.) AB határozat indokolás [73-74.]).

II/2/2. Az irányelv 4. cikke (2) bekezdésének az értelmezése során az Európai Unió Bírósága olyan módon foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem csak azt kell érteni, hogy az érintett feltételek nyelvtani szempontból a fogyasztó számára érthetőek legyenek. Elvárás ugyanis az is, hogy a szerződés átlátható legyen, a fogyasztónak módjában álljon az egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a szerződéses rendelkezésből eredő, őt érintő gazdasági következményeket (C-26/13. számú ügy).

Az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdése alapján, a Melléklet 1. pontjának j) alpontja kimondja, hogy tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy a szolgáltatót a szerződési feltétel egyoldalú megváltoztatására. A 2. pont b) alpontja értelmében nem kizárt olyan szerződési feltételek alkalmazása, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb, vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. Mindebből az következik, hogy a kamat, költség vagy díj egyoldalú módosításának elengedhetetlen feltétele egyebek mellett az is, hogy annak érvényes indoka legyen. Tisztességtelen, nem világos, nem érthető, vagy nem átlátható szerződések alapján nem kerülhet sor egyoldalú emelésre, ezért nem állnak ellentétben az uniós joggal a Törvény 4. pontjának a rendelkezései.

II/3. A Charta rendelkezéseinek sérelme

A Chartában megjelölt alapvető jogokat ebben az eljárásban is tiszteletben kell tartani. Nem sérült azonban a felperes tulajdonhoz való joga, gazdasági érdeke, mert nem következik tulajdonelvonás abból eredően, hogy nincs módja a tisztességtelen feltételek alapján az egyoldalú kamat, költség vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés alkalmazására. Az uniós és a magyar jog alapján ezek a kikötések egyaránt semmiek, azaz a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget és így abból a felperes számára sem keletkezhettek jogosultságok. Az olyan jogok megszerzése és gyakorlása, ami a felet a nemzeti jog alapján sosem illette meg, az adott alapjogot a Chartával azonosan szabályozó

Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (Egyezmény) alapján sem követelhető (Marckx v. Belgium, A31 (1979), X. v. Német Szövetségi Köztársaság, App. NO.8410/78. (1979), S. v. Egyesült Királyság App. NO.11716/85. (1986).)

Az Alkotmánybíróság a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz fűződő jog tekintetében már vizsgálta az indítványokat és arra a következtetésre jutott, hogy a Törvényben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésébe. A bizonyítás lényege a már kifejtettek értelmében okiratokon alapult, de nem volt kizárt tanú és szakértő meghallgatásának az igénye sem, a Törvény azonban ezeknek a lehetőségét biztosította, de biztosította azt is, hogy a felek megfelelően előadhassák az álláspontjukat az eljárás során.

II/4. A letelepedés szabadságának és a tőke szabad áramlásának sérelme

Nem volt megállapítható, hogy a Törvény ellentétes lenne az Európai Unió jogával és így Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 49. és 54. cikkében a letelepedés szabadságát, valamint a 63. cikk alapján a tőke szabad áramlását biztosító szabályaival. A Törvény nem korlátozta semmilyen módon a tagállamok, valamint a tagállamok és a harmadik országok közötti szabad tőkemozgást, azt, hogy az Európai Unió más államának állampolgárai és társaságai tartósan és folyamatosan részt vegyenek a származási helyüktől eltérő tagállam gazdasági életében és abból hasznot húzzanak. Nem fogalmazott ugyanis meg semmiféle olyan szabályozást, amely bármely okból hátrányosan kezelte volna más tagállamok állampolgárait és társaságait, nem alkalmazott semmilyen diszkriminációt, minden szempontból egyformán kezelte a hazai és a külföldi pénzügyi intézményeket.

Az Európai Unió Bíróságának gyakorlata szerint a diszkriminatív elem meglététől függetlenül a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül minden olyan intézkedés, amely e jog gyakorlását tiltja, korlátozza vagy kevésbé vonzóvá teszi. Ebben a kérdésben azonban annak van döntő jelentősége, hogy a lehetséges következmények mennyiben vezethetők vissza a Törvény rendelkezéseire.

Az Alkotmánybíróság a már idézett határozataiban megállapította, hogy a Törvény sem a tisztességtelenség tilalma, sem a jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást. A Törvény nem állapít meg olyan követelményeket, amelyek a feleket 2004. május 1-től kezdődően ne terheltek volna. Ezen túlmenően az Irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint az eladó vagy a szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. A feleket érintő

esetleges hátrányos következmények tehát nem a Törvény rendelkezéseire, hanem az Irányelv tényleges érvényesülésére vezethetőek vissza. Ugyanez vonatkozik az EUMSZ 63. cikke szerinti, a tőke szabad áramlását biztosító rendelkezésre is.

A kifejtettek alapján tehát az uniós jog értelmezésével kapcsolatos ésszerű kétség hiányában a Kúria nem látta indokoltnak azt, hogy az ügyben előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen.

III. Az eljárás megszüntetésének kérdése és a közérdek védelmének szükségessége

A törvény a kifejtettek alapján nem áll ellentétben az Európai Unió jogával, ezért ez okból sem lehetett az abban foglaltakat figyelmen kívül hagyni. Nem volt tehát helye az eljárás megszüntetésének, vagy a régi Ptk., illetve a Pp. Törvénytől eltérő szabályainak az alkalmazására. Ebből következően a Törvény 7. §-ának (2) bekezdésébe foglalt rendelkezés megalapozta az alperes perbeli legitimációját és lehetőség volt a Törvény rendelkezései alapján a megállapítási kereset megindítására is.

Az ilyen jellegű problémák orvoslására, a közérdek védelmére, valóban más jogi út is rendelkezésre állt volna. (pl. ügyészi perindítás) Ez azonban nem eredményezheti a Törvény speciális rendelkezéseinek a félretételét és a per megszüntetését és nem eredményezheti a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát sem. A felperes által e körben kifejtettek tehát az ügy elbírálása szempontjából nem rendelkeztek relevanciával.

IV. Az elévülés kérdése

A per tárgya a keresetben előadottaknak megfelelően az volt, hogy a felperes tudja-e a törvényi vélelemmel szemben bizonyítani, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötései tisztességesek és így érvényesek. A Kúria ennek megfelelően az ebben a tárgyban előterjesztett kereseti kérelemről határozott és csak azt vizsgálhatta, hogy az eljárás során a felperes meg tudta-e dönteni a tisztességtelenség törvényi vélelmét. Az a körülmény, hogy a felperes és a fogyasztók közötti elszámolás hogyan alakul, illetve a Törvény egyéb rendelkezései az egyes követelések elévülését milyen módon szabályozták, nem tartozik erre a perre. A jogvita eldöntése szempontjából nem bír semmilyen jogi relevanciával az, hogy a Törvény az elévülés kérdését milyen, esetlegesen a régi Ptk. általános rendelkezéseitől eltérő módon szabályozta. A Kúria akkor se adhatna - erre alapozva - helyt a keresetnek, ha az elévülés kérdésének a szabályozása az Alaptörvénybe, vagy az Európai Unió jogába ütközne. Nem lenne indokolt ezért ebben a kérdésben az Alkotmánybírósághoz, vagy az Európai Unió Bírósághoz fordulnia sem, hiszen az elévülés kérdése

szabályozásának a mikéntje nem előkérdése a jelen per elbírálásának.

V. A perbeli szerződéses kikötések tisztességtelenségének kérdése

A jogerős ítélet helyesen állapította meg, hogy a régi Ptk. ismerte és a perrel érintett időszak kezdetétől változatlan tartalommal alkalmazni is rendelte a tisztességtelenség fogalmát. Nem tekinthető ezért a jogszabályi körülmények megváltozásának az, hogy ha az Európai Unió Bírósága - az EUMSZ 267. cikke szerinti hatáskörében eljárva - valamely uniós jogszabályra vonatkozóan kifejti, megmagyarázza és pontosítja e szabálynak a jelentését és terjedelmét úgy, ahogyan azt a hatályba lépésének a kezdő időpontjától kezdődően értelmezni és alkalmazni kellett volna, illetve ahogyan azt jelenleg is szükséges értelmezni, illetve alkalmazni. Az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, sőt alkalmazniuk is kell az értelmezést tartalmazó ítélet meghozatala előtt keletkezett jogviszonyokra. A Törvény az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételek tekintetében állított fel vélelmet azok tisztességtelensége mellett, továbbá speciális eljárási szabályokat alkotott azok megdöntésére. A vélelem tartalmának a meghatározása során azonban a Kúria is az Európai Unió Bírósága által felállított elveket alkalmazta és nem olyan tartalmi követelményeket, amelyek a felperest 2004. május 1-től kezdődően az uniós és a magyar jog alapján ne kötelezték volna.

V/1. A szimmetria elve

A felülvizsgálati kérelemben a felperes alaptalanul állította, hogy a jogerős ítéletben a másodfokú bíróság tévesen értelmezte volna a szimmetria elvét. A felperes állításával ellentétben ugyanis önmagában attól nem érvényesül a szimmetria elve, ha a felperes nem zárta ki, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön. Ez a fajta értelmezés ugyanis nem áll összhangban az Európai Unió Bírósága által kifejtett értelmezéssel és a PJE-ben foglaltakkal, mert ilyen módon a feltétel alkalmazása kizárólag a felperestől függ. A felperes saját döntési jogkörébe tartozna, hogy a körülmények fogyasztóra nézve kedvező alakulása esetén meg kívánja-e változtatni a fogyasztó javára a szerződési feltételeket vagy sem, ami a szimmetria elvének az érvényesülését nyilvánvalóan nem teszi lehetővé.

V/2. Az átláthatóság elve

Az átláthatóság elve sem érvényesül önmagában azért, mert a szerződésből megállapíthatóan a szolgáltató jogosult a szerződés egyoldalú módosítására. Az átláthatóság követelménye valóban nem követeli meg azt, hogy a változás pontos összege, mértéke előre

felmérhető legyen. Nem is ezt hiányzik a felperes által alkalmazott kikötésekből, hanem az, hogy annak alapján a fogyasztó nem láthatta előre, hogy pontosan milyen feltételek bekövetkezte esetén, mikortól és a megváltozott feltételekhez képest milyen mértékben kerülhet sor a terhek esetleges további reá történő áthárítására. Nem tudhatta, hogyan alakul a változás mechanizmusa és milyen lehetőségei vannak annak ellenőrzésére. Amennyiben a meghatározott feltételek bármelyike nem teljesül, úgy a kikötött szabályozás a tartalmában sem felel meg az átláthatóság elvének és így nem került bizonyításra a kikötés tisztességessége.

VI. A jogszabályváltozások

A tisztességtelenség a jogszabályok időközbeni változása ellenére is fennállhat a teljes vizsgált időszakban. Fennállhat akkor is, ha esetlegesen a feltételek megfelelnek a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendeletben, vagy a régi Hpt.-ben rögzítetteknek. Ezek a jogszabályok ugyanis nem jelentették a teljes körű szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek. Lehetnek alapos okai a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának, de önmagában az ezeknek az előírásoknak való megfeleléssel a felperes még nem teljesítette a tisztességesség követelményét. A meghatározott oklisták is csak az egyik elemét jelentették az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek. Alátámasztja ezt az álláspontot az is, hogy a hivatkozott kormányrendelet kizárólag a kamat mértékére hatást gyakorló okokat jelölte meg és semmilyen módon nem rendelkezett a költségekről vagy díjakról. A kamat tekintetében is csak annyi került megjelölésre, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek a bekövetkezte esetén a szerződés egyoldalúan módosítható.

Egy jogszabály sem rendezte azonban teljes körben a módosításhoz szükséges egyéb feltételeket, azok meghatározását ugyanis a felek szerződésére hagyta, amelyek vonatkozásában viszont szintén érvényesülnie kell a tisztességesség követelményének. Szükséges tehát a megfelelő - és így tisztességes - szabályozással a további tartalmi elemek meghatározása is, azaz annak a rendezése, hogy a meghatározott feltételek bekövetkezte esetén milyen mértékű változás hat ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének a módosulására, felmérhetőnek kell lennie ez alapján a változás lehetséges mértékének, ismertetni kell a kötelezettségváltozás mechanizmusát és meg kell felelnie mindennek az átláthatóság követelményének és így a fogyasztó részéről ellenőrizhetővé is kell válnia. A szerződéses kikötésben mindezt a további elveknek megfelelően egyértelműen és érthetően kell megfogalmazni.

Tekintettel arra, hogy a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek nem feleltek meg a tisztességesség követelményeinek, a jogerős ítélet helyesen állapította meg a

kereset megalapozatlanságát és a kifejtettekre tekintettel a Kúria sem látott alapot a jogerős ítéletben foglaltak felülmérlegelésére.

A Kúria mindezek alapján - tárgyaláson kívül meghozott ítéletével - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint - a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperest az alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján a ténylegesen végzett ügyvédi tevékenységgel arányosan megállapított - és a 4/A. § (1) bekezdése szerint Áfa-val növelt összegű - ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2015. május 8.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

Sz.Sz.

bírószági ügyintéző